

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania A. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Tarnowie
o podleganie ubezpieczeniom,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 kwietnia 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 6 kwietnia 2023 r., sygn. akt III AUa 2493/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża ubezpieczonej kosztami postępowania**
kasacyjnego organu rentowego.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2023 r. oddalił apelację A. S. od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 6 lipca 2020 r. oddalającego wniesione przez nią odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Tarnowie z dnia 7 lutego 2020 r. stwierdzającej, że A. S. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu w okresie od 17 września 2016 r. do 30 sierpnia 2017 r. i od 30 sierpnia 2018 r. do nadal.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej odwołująca się podniosła zarzut:

I. naruszenia przepisów prawa materialnego, tj.:

1. art. 83 ust. 1 i 2 w związku z art. 41 ust. 12 i 13, art. 68 ust. 1 oraz art. 86 ust. 1 i 2; art. 18 ust. 8 oraz art. 20 ust. 1; art. art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1; art. 11 ust. 2; art. 12 ust. 1; art. 13 pkt 4 i art. 68 ust. 1 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez ustalenie, że skarżąca w spornym okresie nie podlega ubezpieczeniom społecznym z uwagi na fakt, iż celem nie było prowadzenie działalności gospodarczej, a uzyskiwanie świadczeń z ubezpieczenia chorobowego;

2. naruszenie art. 2 Konstytucji w zw. z art. 87 i art. 8 Konstytucji;

3. naruszenie art. 3 ustawy Prawo przedsiębiorców (wcześniej art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej), a także

II. naruszenia przepisów procedury cywilnej tj.:

- art. 232 i 227 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. przez błędną jego wykładnię i przyjęcie, że to na skarżącej spoczywał ciężar dowodu oraz konieczność obalenia zarzutów zawartych w decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sytuacji, gdy jedyne dowody w sprawie pochodzą od skarżącej, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych w toku całego postępowania nie zaoferował żadnego dowodu uzasadniającego stanowisko Organu.

- art. 233 k.p.c. przez sprzeczność istotnych ustaleń Sądu pierwszej i Sądu drugiej instancji z zebrany materiał dowodowy, która miała wpływ na treść orzeczenia przez przyjęcie, że skarżąca nie podlega ubezpieczeniom społecznym i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w spornym okresie, mimo że odwołująca się podlegała w tej dacie ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności.

Wskazując na powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 6 kwietnia 2023 r. w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, a nadto o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca, powołując się na przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398⁹ § 1 pkt 2 oraz pkt 4 k.p.c., wskazała, iż jej zdaniem niniejsza skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na oczywiste, rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest: art. 83 ust. 1 pkt 2, art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 4 i art. 68 ust. 1 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a także naruszenie art. 3 ustawy Prawo przedsiębiorców (wcześniej art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej). W uzasadnieniu podniosła, że skarżąca przedstawiła szereg argumentów uzasadniających prawidłowość swojego stanowiska, to jest prowadzenia działalności gospodarczej w sposób ciągły.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie od strony skarżącej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, ze względu na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Celem podstawowym skargi kasacyjnej nie jest korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne – tę rolę bowiem spełnia zażalenie oraz apelacja *cum beneficio novorum*, tzn. apelacja pełna, nieograniczona, umiejscowiona na drugim szczeblu instancji – lecz ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa. Tak określony cel skargi kasacyjnej wynika nie tylko z tradycji procesu cywilnego i szczególnej konstrukcji tego środka zaskarżenia, lecz także przede wszystkim z ustrojowej, konstytucyjnej funkcji Sądu Najwyższego,

którą stanowi sprawowanie nadzoru nad działalnością wszystkich innych sądów, a także zapewnianie prawidłowości oraz jednolitości wykładni prawa i praktyki sądowej (H. Pietrzkowski, 3. Skarga kasacyjna (w:) *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2021).

Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zatem zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; J. Paszkowski (w:) T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Komentarz. Art. 1–45816. Tom I, Warszawa 2023, nb. 2). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich

uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. to jest istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (postanowienia Sądu Najwyższego z: 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365, 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383, 6 lutego 2024 r., III PSK 49/23, LEX nr 3670272). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (postanowienia Sądu Najwyższego z: 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43, 21 lutego 2024 r., I CSK 483/23, LEX nr 3687633). Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga ponadto przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga

kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, dostrzegalnej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (postanowienia Sądu Najwyższego z: 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531, 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126, 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774; H. Pietrzkowski, 2.3. Przyjęcie i odmowa przyjęcia skargi do rozpoznania (w:) Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych, Warszawa 2024).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia powołanych przez siebie przesłanek przedsądu.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że skarżąca łączy oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z potrzebą wykładni. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje potrzeba wykładni, od którego rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzecznicy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego.

Z kolei skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (postanowienie Sądu Najwyższego z: 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964, 21 października 2008 r., II PK 158/08, LEX nr 738506, 7 października 2020 r., II PK 158/19, LEX nr 3080067). Zatem nie do

pogodzenia z oczywistością skargi jest stawianie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, ani wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (postanowienie Sądu Najwyższego z: 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662; 22 marca 2023 r., II USK 349/22, Legalis nr 2912690).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione. Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na jakiej podstawie zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżąca. We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odwołująca się, powołując się na potrzebę wykładni, wskazała na rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 83 ust. 1 pkt 2, art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 4 i art. 68 ust. 1 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a także naruszenie art. 3 ustawy Prawo przedsiębiorców (wcześniej art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej) jednakże nie wyjaśniła, na czym polegają trudności w dekodowaniu zawartych w tych przepisach norm prawnych, do jakich rozbieżnych wniosków może prowadzić ich wykładnia, ani jakie jest stanowisko skarżącej w tej kwestii. Nie przedstawiła zatem argumentacji jurydycznej, za pomocą której wykazałaby, że w sprawie zachodzi powołana przesłanka przedsądu.

Odnosząc się zaś do przesłanki przedsądu ujętej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., to jest oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, należy zauważyć, że skarżąca również w tym zakresie nie przedstawiła argumentacji prawnej i stosownego do niej uzasadnienia, w których wykazałaby tezę o kwalifikowanym naruszeniu wskazanych przepisów prawa przez Sąd Apelacyjny.

Podkreślić należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do

rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącą wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935, 20 października 2016 r., I PK 59/16, LEX nr 2160130, 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, LEX nr 2009500, 26 lutego 2016 r., V CSK 518/15, LEX nr 2015640, 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 2019527, 28 listopada 2023 r., III USK 392/22, LEX nr 3635136). W szczególności rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym nie jest wyręczenie strony reprezentowanej w procesie przez profesjonalnego pełnomocnika we wskazaniu (doprecyzowywaniu) treści postulowanych zagadnień prawnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935).

Wobec niewykazania przez skarżącą istnienia powołanych przesłanek przysądu Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i orzekł o kosztach na podstawie art. 102 k.p.c.

[SOP]

[ms]